

Samen werken aan een gemeenschap voor iedereen

CONCEPT Visie Participatie en Uitdaagrecht gemeente Meerssen 2027

1. Inleiding

De gemeente Meerssen vindt het belangrijk dat inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties betrokken worden bij plannen, beleid en ontwikkelingen die invloed hebben op hun leefomgeving. Participatie draagt bij aan betere besluiten, meer betrokkenheid en meer begrip voor verschillende belangen, wensen en afwegingen.

De samenleving verandert. Inwoners nemen steeds vaker zelf initiatief, beschikken over kennis en ervaring en willen actief meedenken, meedoen en verantwoordelijkheid nemen voor hun leefomgeving. De gemeente wil ruimte bieden aan die betrokkenheid en tegelijkertijd zorgen voor zorgvuldige besluitvorming, duidelijke verwachtingen en een transparant proces. Hierbij past een open houding vanuit de gemeente richting initiatiefnemers.

Deze visie is opgesteld in overeenstemming met:

- de Wet versterking participatie op decentraal niveau;
- de Omgevingswet;
- de “Toekomstvisie 2025-2035 ‘Meerssen, een toekomst vol kansen!’”;
- de “omgevingsvisie gemeente Meerssen 2025-2035”;
- de ontwikkeling van de gemeentelijke organisatie richting integraal en opgavegericht werken.

Dit is onze visie op participatie en uitdaagrecht binnen de gemeente Meerssen. De juridische uitwerking vindt plaats in de participatieverordening. De organisatorische uitwerking wordt beschreven in een implementatieadvies.

2. Wat verstaan we onder participatie?

Participatie betekent dat de samenwerking tussen een bestuursorgaan en inwoners of maatschappelijke partijen, in welke vorm dan ook, daaronder ook inwonersparticipatie en overheidsparticipatie begrepen;

Participatie kan verschillende vormen hebben:

- **Informeren:** de gemeente informeert inwoners over een plan, ontwikkeling of besluit.
- **Meedenken:** inwoners kunnen ideeën, ervaringen en aandachtspunten meegeven.
- **Adviseren:** inwoners brengen een advies uit dat wordt betrokken bij de besluitvorming.

- **Samenwerken:** gemeente en inwoners werken gezamenlijk aan de voorbereiding of uitvoering van beleid of projecten.
- **Het nemen van initiatieven vanuit de samenleving:** inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties nemen zelf initiatief en betrekken waar nodig de gemeente.

Inwonersparticipatie

Inwonersparticipatie is het op initiatief van het bestuursorgaan betrekken van inwoners en maatschappelijke partijen bij de voorbereiding, uitvoering of evaluatie van beleid.

Maatschappelijke partijen

Maatschappelijke partijen zijn inwoners, ondernemers, verenigingen, stichtingen en andere organisaties die een actieve bijdrage leveren aan de samenleving binnen de gemeente Meerssen. In deze visie wordt de term maatschappelijke organisaties gebruikt als aanduiding van maatschappelijke partijen.

Overheidsparticipatie

Overheidsparticipatie is het op initiatief van inwoners en maatschappelijke partijen betrekken van het bestuursorgaan bij de voorbereiding, uitvoering of evaluatie van beleid.

Uitdaagrecht

Uitdaagrecht is het recht van inwoners en maatschappelijke partijen om taken van het gemeentebestuur over te nemen als bedoeld in artikel 150, derde lid, van de Gemeentewet.

Het uitdaagrecht biedt inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties de mogelijkheid om het bestuursorgaan uit te dagen een bestaande gemeentelijke taak zelf uit te voeren of anders te organiseren, omdat zij denken dat dit beter, slimmer of meer passend kan.

Het kan hierbij gaan om het overnemen van een gemeentelijke taak of om het gezamenlijk met het bestuursorgaan op een andere wijze uitvoeren van een bestaande taak. Het uitdaagrecht heeft betrekking op gemeentelijke taken die zijn vastgelegd in de gemeentelijke begroting of het gemeentelijk beleid en waarvan het gemeentebestuur heeft bepaald dat deze worden uitgevoerd. Ook kan het betrekking hebben op wettelijke taken, voor zover uitvoering door derden niet in strijd is met de daarvoor geldende wet- en regelgeving.

Concluderend betekent participatie niet dat iedereen altijd hetzelfde belang heeft of dat alle wensen kunnen worden overgenomen. Wel betekent het dat belangen, ideeën, kansen en zorgen zorgvuldig worden betrokken bij de bestuurlijke afweging, samen met publieke belangen zoals leefbaarheid, veiligheid, inclusiviteit, uitvoerbaarheid en zorgvuldige besteding van publieke middelen.

3. Uitgangspunten

De gemeente Meerssen hanteert de volgende uitgangspunten.

We betrekken inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties zo vroeg mogelijk
Hoe eerder inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties kunnen meedenken, hoe meer ruimte er is voor inbreng, samenwerking en gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Daarom betreft de gemeente hen zo vroeg mogelijk bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid, en waar passend bij plannen en projecten. Hiermee sluit de gemeente aan bij de uitgangspunten van de Wet versterking participatie op decentraal niveau en de Omgevingswet. Wij hebben daarbij een open en positieve houding richting initiatieven en initiatiefnemers.

We zijn duidelijk over invloed en verwachtingen

Vooraf moet duidelijk zijn:

- waarover inwoners kunnen meedenken;
- welke ruimte er is voor invloed;
- hoe het proces verloopt;
- hoe besluitvorming plaatsvindt.

De gemeente communiceert gedurende het traject, passend bij de aard, omvang en impact van het traject, duidelijk over voortgang, afwegingen en vervolgstappen.

We werken transparant

De gemeente legt uit hoe keuzes tot stand komen en hoe de resultaten van participatie zijn betrokken bij de besluitvorming. In college- en raadsvoorstellen wordt gemotiveerd op welke wijze participatie heeft plaatsgevonden en hoe de opgehaalde inbreng is meegewogen. De gemeente koppelt aan de deelnemers van een participatietraject terug op welke wijze hun inbreng is betrokken bij de besluitvorming. Daarnaast informeert het college de gemeenteraad minimaal één keer per jaar via de planning- en controlcyclus over de ervaringen en ontwikkelingen op het gebied van participatie en het uitdaagrecht.

We zorgen dat iedereen kan meedoen

De gemeente streeft naar inclusieve participatie en heeft aandacht voor verschillende doelgroepen, belangen en mogelijkheden om deel te nemen.

We leveren maatwerk

Niet ieder onderwerp vraagt dezelfde vorm van participatie. De aanpak hangt onder andere af van:

- het onderwerp;
- de aard en omvang van het vraagstuk;
- de mate van beleidsvrijheid;
- de betrokken belangen.

We werken samen vanuit duidelijke rollen

De gemeenteraad stelt kaders, bepaalt richting en maakt voorafgaand aan besluitvorming bij participatietrajecten bestuurlijke afwegingen binnen de eigen bevoegdheden. Het college organiseert participatie en maakt eveneens voorafgaand aan besluitvorming bestuurlijke afwegingen binnen de eigen bevoegdheden. De ambtelijke organisatie ondersteunt en faciliteert het proces. Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties leveren inbreng en nemen waar mogelijk initiatief.

We leren en verbeteren

Participatie vraagt voortdurende ontwikkeling. De gemeente evalueert participatietrajecten op een manier die past bij de aard, omvang en complexiteit van het traject en betreft daarbij deelnemers en andere betrokkenen. Ervaringen worden gebruikt om processen, samenwerking en communicatie verder te ontwikkelen en te verbeteren.

4. Niveaus van participatie

Zoals beschreven in hoofdstuk 2 kent participatie verschillende vormen aannemen. Informeren, meedenken, adviseren, samenwerken en het nemen van initiatieven vanuit de samenleving.

Per participatietraject wordt in de voorbereidingsfase gemotiveerd welk participatieniveau passend is. Daarbij worden onder meer betrokken:

- de fase van het traject (voorbereiding, uitvoering of evaluatie);
- de mate van beleidsvrijheid;
- de aard en maatschappelijke gevolgen van het onderwerp;
- de rol van inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere betrokkenen.

Formele besluitvorming blijft binnen het gemeentelijk bestel de verantwoordelijkheid van de gemeenteraad en/of het college. Daarom maakt '**meebeslissen**' – de vijfde trede van de participatieladder – geen onderdeel uit van de participatieniveaus binnen deze visie.

5. Participatie in beleid en uitvoering

De gemeente streeft naar een zorgvuldige afweging tussen:

- betrokkenheid van inwoners;
- uitvoerbaarheid;
- beschikbare capaciteit;
- publieke belangen;
- bestuurlijke verantwoordelijkheid.

De wijze waarop participatie wordt ingericht, is afhankelijk van de aard, omvang en impact van het onderwerp en vindt plaats binnen de beschikbare organisatorische en financiële mogelijkheden van de gemeente.

Ook wanneer beleid of projecten in regionaal verband worden ontwikkeld, zet de gemeente zich ervoor in dat inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere belanghebbenden zo goed mogelijk worden betrokken. Volgens de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) maakt de gemeente afspraken over de betrokkenheid van ingezetenen en belanghebbenden bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid. Daarbij houdt de gemeente rekening met de mogelijkheden en verantwoordelijkheden die zij binnen de regionale samenwerking heeft.

6. Uitdaagrecht

De gemeente Meerssen wil ruimte bieden aan initiatieven vanuit de samenleving. Het uitdaagrecht biedt inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties de mogelijkheid om bestaande gemeentelijke taken anders of gezamenlijk uit te voeren, wanneer zij denken dat dit beter, slimmer of meer passend kan.

Bij de verdere ontwikkeling van het inkoop- en aanbestedingsbeleid wordt gezien hoe ruimte kan worden geboden aan initiatieven als gevolg van het uitdaagrecht die raken aan lopende gemeentelijke werkzaamheden. Daarbij streeft de gemeente naar samenwerking met initiatiefnemers die mogelijk een bijdrage kunnen leveren aan de uitvoering, binnen de kaders van wet- en regelgeving en bestaande contractuele afspraken.

7. Organisatie en borging

Participatie vraagt om een organisatie die integraal samenwerkt, duidelijk communiceert, inwoners zorgvuldig begeleidt, leert van ervaringen en werkt vanuit de maatschappelijke opgaven van de gemeente Meerssen. Daarbij weegt de gemeente de beschikbare capaciteit en organisatorische mogelijkheden steeds zorgvuldig af tegen de gemeentelijke ambities.

Ambtenaren worden ondersteund, waar passend en uitvoerbaar, met procesbeschrijvingen, praktische werkinstructies, hulpmiddelen en afspraken over participatie en communicatie. Daarnaast wordt gestreefd naar een herkenbare en toegankelijke benadering voor inwoners, met duidelijke contactmogelijkheden en heldere procesinformatie.

De organisatorische invoering van participatie en het uitdaagrecht wordt uitgewerkt in een implementatieadvies. De praktische uitvoering wordt ondersteund met interne werkinstructies voor de gemeentelijke organisatie.

8. Evaluatie

De gemeente volgt ervaringen met participatie en uitdaagrecht om inzicht te houden in wat goed werkt en waar verbetering mogelijk is.

Bij de voorbereiding van ieder participatietraject wordt vooraf bepaald op welke wijze de evaluatie van het participatieproces plaatsvindt.

Participatietrajecten worden geëvalueerd op een manier die past bij de aard, omvang en impact van het traject. Daarbij kan de gemeente deelnemers en andere betrokkenen betrekken.

Ervaringen en leerpunten worden gebruikt om participatie, samenwerking, communicatie en werkprocessen verder te ontwikkelen en te verbeteren, binnen de mogelijkheden van de organisatie.

Het college informeert de gemeenteraad minimaal één keer per jaar via de planning- en controlcyclus over ervaringen, ontwikkelingen en leerpunten op het gebied van participatie en uitdaagrecht. Daarbij wordt in de begroting aandacht besteed aan voorgenomen ontwikkelingen en in de jaarrekening aan de uitvoering daarvan.

9. Slot

Met deze visie wil de gemeente Meerssen participatie en het uitdaagrecht op een duidelijke, zorgvuldige en toekomstgerichte manier vormgeven. De gemeente werkt aan een open samenwerking met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties, met ruimte voor initiatief, betrokkenheid en gezamenlijke verantwoordelijkheid.

De gemeente kiest daarbij bewust voor een groeimodel. Vanaf 2027 wordt stapsgewijs invulling gegeven aan de ambities uit deze visie. Op basis van praktijkervaringen, evaluaties en gewijzigde wet- en regelgeving worden de werkwijze en de ondersteuning verder doorontwikkeld.

De gemeente zorgt ervoor dat deze visie, de Verordening Participatie en Uitdaagrecht en aanvullende praktische informatie voor inwoners en betrokkenen toegankelijk en vindbaar zijn.

De gemeente maakt daarbij gebruik van verschillende communicatiemiddelen, passend bij de aard en maatschappelijke gevolgen van het traject. Naast digitale communicatie via de gemeentelijke website en Overheid.nl kan de gemeente, waar passend, ook gebruikmaken van lokale media, maatschappelijke partners en andere vormen van communicatie om inwoners en betrokkenen tijdig te informeren en betrokken te houden.